Utbildningsutskottets betänkande 1985/86:17

om anslag till utrustning för gymnasieskolan m. m. (prop. 1985/86:100)

UbU
1985/86:17

Åttonde huvudtiteln

I detta betänkande behandlas förslag som regeringen förelagt riksdagen i proposition 1985/86:100 bilaga 10 (utbildningsdepartementet) under punkten B 23 Bidrag till utrustning för gymnasieskolan m. m. (s. 156–162) jämte motioner.

Propositionen

Regeringen har i proposition 1985/86:100 bilaga 10 föreslagit riksdagen att

1. godkänna vad som i propositionen har förordats om planeringsramar för anslaget,
2. godkänna vad som i propositionen har förordats om statsbidrag till startbidrag och kompletteringsbidrag för utrustning till gymnasieskolan,
3. godkänna vad som i propositionen har förordats om statsbidrag till förnyelse av utrustning i gymnasieskolan,
4. godkänna vad som i propositionen har förordats om särskilt stimulansbidrag till datorutrustning och programvara för gymnasieskolan,
5. godkänna vad som i propositionen har anförts om statsbidrag till försök med teknikcentra,
6. godkänna vad som i propositionen har förordats om särskilt verksamhetsstöd för vissa utbildningar i gymnasieskolan,
7. till Bidrag till utrustning för gymnasieskolan m. m. för budgetåret 1986/87 anvisa ett reservationsanslag av 180 880 000 kr.

Motionerna

1985/86:Ub227 av Lars Hedfors m. fl. (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att Rikspappersskolan i Markaryd, i vad gäller statsbidrag till förnyelse av undervisningsmateriel och till första uppsättningen av stadigvarande undervisningsmateriel i gymnasieskolan, skall behandlas som en primärkommunal skola med motsvarande utbildningsvägar.

1985/86:Ub813 av Pär Granstedt m. fl. (c) vari – såvitt nu är i fråga – yrkas

15. att riksdagen med avslag på regeringens förslag om ett särskilt bidrag på 1,6 milj. kr. till Stockholms kommun beslutar att tillföra anslaget B 23. Verksamhetsstöd, motsvarande belopp.

1985/86:Ub814 av Sven Lundberg m. fl. (s) vari – såvitt nu är i fråga – yrkas

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om behovet av riktade åtgärder för näringslivs- och teknikutveckling i Västernorrlands län innefattande bl. a. förstärkningsmedel till länets gymnasieskolor.

1985/86:Ub838 av Per Unckel m. fl. (m) vari – såvitt nu är i fråga – yrkas

19. att riksdagen beslutar avskaffa anslaget B 23. Bidrag till utrustning för gymnasieskolan m. m.

Utskottet

Från anslaget utgår statsbidrag till anskaffning och förnyelse av utrustning i gymnasieskolan. Kommuner har enligt vissa gällande föreskrifter rätt att för karaktärsämnen på vissa studievägar i mån av medel få

- *startbidrag* då en för kommunen ny studieväg införs eller då antalet platser på en redan införd studieväg utökas,
- *kompletteringsbidrag* då undervisningen på en redan införd studieväg läggs om till följd av nya statliga föreskrifter som medför behov av ny utrustning,
- *förnyelsebidrag* för att underlätta finansieringen av kostnaden för att ersätta föråldrad och försliten utrustning.

Statsbidrag kan även utgå *till kostnader för datorutrustning och programvara* för datalära i gymnasieskolan. Efter beslut av regeringen i varje enskilt fall kan ur anslaget också anvisas medel för *särskilt verksamhetsstöd* till vissa lågfrekventa utbildningar i gymnasieskolan.

Enligt motion 1985/86:Ub838 (m) bör gymnasieskolan beträffande utrustningen i bidragshänseende jämställas med grundskolan. För grundskolan gäller huvudprincipen att kommunerna står för kostnaderna för såväl lokaler som materiel. Med hänvisning härtill hemställer motionärerna att riksdagen beslutar avveckla förevarande anslag (yrkande 19).

Utskottet har senast under föregående riksmöte betonat anslagets strategiska roll när det gäller att stimulera anordnandet av angelägna utbildningar som kräver dyra investeringar (UbU 1984/85:19). Mot bakgrund av motionsyrkandet vill utskottet ytterligare framhålla anslagets betydelse för en effektivisering och teknisk modernisering av den gymnasiala utbildningen.

Arbetsgruppen för översyn av den gymnasiala yrkesutbildningen (ÖGY) har behandlat frågan om utrustning för yrkesutbildningen i gymnasieskolan (SOU 1986:2 s. 187 ff.). ÖGY anser att de flesta yrkesutbildningar – i större utsträckning än i dag – bör förläggas till arbetsplats. Emellertid kommer skolan, även med ÖGY:s förslag som utgångspunkt, att ha behov av en god standard vad gäller undervisningsmateriel, menar ÖGY. ÖGY föreslår därför att statsbidrag för utrustning även fortsättningsvis bör utgå. ÖGY:s betänkande remissbehandlas för närvarande.

Med hänvisning till vad utskottet har anfört om värdet av ett specialdestinerat bidrag för ifrågavarande ändamål föreslår utskottet att riksdagen avslår motion 1985/86:Ub838 yrkande 19.

I motion 1985/86:Ub227 (s) förs fram förslag att *Rikspappersskolan i*

Markaryd skall behandlas som en primärkommunal skola i vad gäller statsbidrag till förnyelse av undervisningsmateriel och till första uppsättningen av stadigvarande undervisningsmateriel i gymnasieskolan. Motionärerna åberopar att landstinget visserligen formellt är huvudman, men att huvudmannaskapet reellt är uppdelat på tre likvärdiga intressenter (landstinget i Kronobergs län, Markaryds kommun och Sveriges skogsindustriförbund), vilka alla genom bidrag svarar för driftkostnaden.

Utskottet avstyrkte under riksmötet 1983/84 ett likalydande förslag (mot. 1983/84:1702, UbU 1983/84:19). Utskottet pekade på att Kronobergs läns landsting medgivits att vara huvudman för ifrågavarande utbildningar vid skolan. Enligt beslut av riksdagen utgår inte statsbidrag till landstingskommunerna för anskaffande eller förhyrande av första uppsättningen av stadigvarande undervisningsmateriel i gymnasieskolan (prop. 1980/81:116, UbU 1980/81:32, rskr. 1980/81:356). Utskottet vill i sammanhanget erinra om att statligt driftbidrag utgår för gymnasieskolutbildningar vid Rikspappersskolan enligt regler som allmänt gäller för gymnasieskolan.

Då utskottet inte finner att något nytt har framkommit i ärendet, föreslår utskottet med hänvisning till de redovisade förhållandena att riksdagen avslår motionen.

Utskottet övergår till att behandla vad i budgetpropositionen och i ett par motioner har föreslagits om de olika delarna av förevarande anslag och tar till sist ställning till beräkningen av det totala anslagsbeloppet.

I budgetpropositionen erinras om att det för besluten om gymnasieskolans organisation finns flerårsramar fastlagda. På förslag av skolöverstyrelsen (SÖ) föreslås nu att en *tvåårig planeringsram* införs även för utrustningsbidraget. Ramen för budgetåren 1987/88 och 1988/89 bör vartdera året få omfatta totalt 124,48 milj. kr. för start- och kompletteringsbidrag.

Utskottet tillstyrker vad i budgetpropositionen har förordats om planeringsramar för anslaget.

Resursbehovet för *startbidrag* uppgår enligt propositionen för gymnasieskolans direktram och lilla ram till sammanlagt 88 milj. kr.

Kompletteringsbidrag ges för närvarande för studievägar inom det tekniskt-industriella och det tekniskt-naturvetenskapliga området. Enligt föredragande statsrådet är det angeläget att kompletteringsbidrag får utgå även till de ekonomisk-merkantila studievägarna. Detta motiveras av den mycket snabba automatisering och datorisering som för närvarande sker av de arbetsuppgifter som utbildningen syftar till. Vidare bör det enligt statsrådet vara en statlig angelägenhet att ekonomiskt stödja huvudmännen, så att införandet av ny teknik på studievägar som leder till yrken, som kvinnor ofta söker sig till, inte kommer att släpa efter. Totalt beräknas 36,48 milj. kr. som kompletteringsbidrag.

Utskottet har inget att erinra mot vad föredragande statsrådet har förordat om startbidrag och kompletteringsbidrag.

SÖ har föreslagit att *förnyelsebidraget* upphör fr. o. m. läsåret 1986/87.

Enligt föredragande statsrådet bör det vara ett kommunalt ansvar att fortlöpande svara för att utrustningen i gymnasieskolan hålls modern. Med

hänsyn dels till de stora förändringar som har skett i fråga om statens åtagande när det gäller utrustningsanskaffning, dels till ÖGY:s arbete är statsrådet för närvarande inte beredd att stödja SÖ:s förslag om en fullständig avveckling av förnyelsebidraget. Emellertid föreslår han att det statliga stödet till reinvesteringar i utrustning minskas för budgetåret 1986/87. För förnyelsebidrag beräknas 26,5 milj. kr.

Utskottet tillstyrker vad föredragande statsrådet har förordat om förnyelsebidraget.

Riksdagen har tidigare beslutat om att särskilt bidrag skall få utgå till *datorutrustning och programvara* med sammanlagt 60 milj. kr. under en fyraårsperiod fr. o. m. budgetåret 1985/86 t. o. m. budgetåret 1988/89 (prop. 1984/85:100 bil. 10, UbU 1984/85:19, rskr. 1984/85:273). Medelsbehovet beräknas av föredragande statsrådet till 15.9 milj. kr. för nästa budgetår.

Riksdagen bör godkänna vad statsrådet har förordat om stimulansbidrag till datorutrustning och programvara.

I budgetpropositionen behandlas frågan om s. k. *teknikcentra.*

Idén med tekniska centra bygger på att gemensamma resurser byggs upp genom samverkan mellan myndigheter, skolhuvudmän och näringsliv. Härigenom kan de nya krav som främst utvecklingen inom elektronik- och dataområdet ställer på gymnasieskolan i ökad utsträckning tillmötesgås.

Regeringen har uppdragit åt länsstyrelserna att utarbeta regionala teknikspridningsprogram. Dessa skall redovisas till regeringen senast den 30 september 1986. Regeringen har även uppdragit åt statens industriverk, styrelsen för teknisk utveckling, universitets- och högskoleämbetet och SÖ att medverka i teknikspridningsarbetet. Resultatet av detta, som bl. a. skall bygga på länsstyrelsernas program, skall redovisas senast den 31 mars 1987.

Föredragande statsrådet finner efter samråd med industriministern det naturligt att ansvaret för stödet tills vidare hålls samman på regeringsnivå.

För budgetåren 1986/87 – 1988/89 beräknas för verksamheten 10 milj. kr. för vartdera budgetåret.

Utskottet behandlar i detta sammanhang motion 1985/86:Ub814 (s) yrkande 2. Enligt motionen föreligger behov av riktade åtgärder för näringslivs- och teknikutveckling i Västernorrlands län. Åtgärderna bör bl. a. innefatta *förstärkningsmedel till länets gymnasieskolor* för en nödvändig nivåhöjande upprustning av de tekniska och naturvetenskapliga institutionernas utrustning och för en intensifierad lärarfortbildning i ny teknik (yrkande 2).

Statens medverkan vid finansieringen av investeringar i utrustningen för gymnasieskolan har fr. o. m. den 1 juli 1984 delvis anpassats till den decentralisering som skett till länsskolnämnderna av beslut om gymnasieskolans organisation och av ansvaret för tillsynen för verksamheten. Bestämmelser om bidrag finns i förordningen (1984:628) om statsbidrag till anskaffning och förnyelse av utrustning i gymnasieskolan (ändrad 1985:593). Utskottet, som i sammanhanget även vill hänvisa till vad i det föregående har anförts om teknikcentra och om de särskilda medel som beräknas för ändamålet, anser inte att riksdagen bör uttala sig om nyttjandet av medel ur förevarande anslag i enlighet med vad som har förordats i förevarande del av motionen. Med hänvisning härtill avstyrks yrkandet.

Utskottet har inget att erinra mot vad i budgetpropositionen har anförts om teknikcentra.

För budgetåret 1986/87 beräknas ett oförändrat anslag för *särskilt verksamhetsstöd* för lågfrekventa utbildningar i gymnasieskolan. I likhet med vad som gäller för innevarande budgetår bör det ankomma på regeringen att få besluta om särskilt verksamhetsstöd.

I motion 1985/86:Ub813 (c) yrkande 15 i denna del föreslås att 1,6 milj. kr. förs över från gymnasieskolanslaget (B 19) och tillförs medlen till särskilt verksamhetsstöd under förevarande anslag. Motionärerna vill att resursen om 1,6 milj. kr. inte längre skall avse stöd till Stockholms kommun för yrkesdansarutbildningen därstädes.

I sitt betänkande 1985/86:16 har utskottet förordat att någon avveckling av ifrågavarande stöd till Stockholms kommun inte bör göras för nästa budgetår. Emellertid ansåg utskottet att regeringen närmare borde överväga huruvida stödet skall utgå i fortsättningen. Utskottet föreslog att riksdagen med anledning av motionen som sin mening skulle ge regeringen detta till känna. Med hänvisning till utskottets ställningstagande till motionsyrkandet i motsvarande del vid behandlingen av gymnasieskolanslaget bör förevarande del ej föranleda någon åtgärd, varför yrkandet i denna del avstyrks. Utskottet tillstyrker vad i budgetpropositionen har förordats om särskilt verksamhetsstöd.

Med hänvisning till sina ställningstaganden i det föregående föreslår utskottet att riksdagen till Bidrag till utrustning för gymnasieskolan m. m. med bifall till budgetpropositionen och med avslag på motion 1985/86:Ub813 yrkande 15 i denna del för budgetåret 1986/87 anvisar ett reservationsanslag av 180 800 000 kr.

Åberopande det anförda hemställer utskottet

1. beträffande *avveckling av anslaget Bidrag till utrustning för gymnasieskolan m. m.*

att riksdagen avslår motion 1985/86:Ub838 yrkande 19,

2. beträffande *Rikspappersskolan i Markaryd*

att riksdagen avslår motion 1985/86:Ub227,

3. beträffande *planeringsramar för anslaget*

att riksdagen godkänner vad som har förordats i proposition 1985/86:100,

4. beträffande *statsbidrag till startbidrag och kompletteringsbidrag för utrustning till gymnasieskolan*

att riksdagen godkänner vad som har förordats i proposition 1985/86:100,

5. beträffande *statsbidrag till förnyelse av utrustning i gymnasieskolan*

att riksdagen godkänner vad som har förordats i proposition 1985/86:100,

6. beträffande *särskilt stimulansbidrag till datorutrustning och programvara för gymnasieskolan*

att riksdagen godkänner vad som har förordats i proposition 1985/86:100,

7. beträffande *förstärkningsmedel till gymnasieskolorna i Västernorrlands län*
att riksdagen avslår motion 1985/86:Ub814 yrkande 2,

8. beträffande *statsbidrag till försök med teknikcentra*
att riksdagen godkänner vad som har anförts i proposition 1985/86:100,

9. beträffande *särskilt verksamhetsstöd för vissa utbildningar i gymnasieskolan*
att riksdagen med avslag på motion 1985/86:Ub813 yrkande 15 i denna del godkänner vad som har förordats i proposition 1985/86:100,

10. beträffande *anslagsbeloppet*
att riksdagen till *Bidrag till utrustning för gymnasieskolan m. m.* med bifall till proposition 1985/86:100 och med avslag på motion 1985/86:Ub813 yrkande 15 i denna del för budgetåret 1986/87 anvisar ett reservationsanslag av 180 880 000 kr.

Stockholm den 10 april 1986

På utbildningsutskottets vägnar

Georg Andersson

Närvarande: Georg Andersson (s), Lars Gustafsson (s), Helge Hagberg (s), Ylva Annerstedt (fp), Lars Svensson (s), Birgitta Rydle (m), Ingvar Johnsson (s), Barbro Nilsson (s), Göran Allmér (m), Margareta Hemmingsson (s), Larz Johansson (c), Björn Samuelson (vpk), Birger Hagård (m), Lennart Alsén (fp) och Jan Hyttring (c).

Reservationer

1. Avveckling av anslaget Bidrag till utrustning för gymnasieskolan m. m. (mom. 1)

Birgitta Rydle, Göran Allmér och Birger Hagård (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 2 börjar "Utskottet har" och slutar "yrkande 19" bort ha följande lydelse:

Utskottet delar motionärernas uppfattning att kommunerna bör ha ett odelat ansvar för all utrustning i hela ungdomsskolan, vilket i nu förevarande sammanhang innebär att statliga medel för bidrag till kommunerna i vad gäller utrustning för gymnasieskolan inte skall beräknas. Därmed bör ej heller förevarande anslag föras upp på statsbudgeten i fortsättningen. Riksdagen bör med bifall till motion 1985/86:Ub838 yrkande 19 och med avslag på budgetpropositionen besluta i enlighet med vad utskottet nu har förordat.

dels att utskottets hemställan under 1 bort ha följande lydelse:

1. beträffande *avveckling av anslaget*

att riksdagen med bifall till motion 1985/86:Ub838 yrkande 19 och med avslag på proposition 1985/86:100 beslutar att anslaget Bidrag till utrustning för gymnasieskolan m. m. inte skall föras upp på statsbudgeten fr. o. m. budgetåret 1986/87,

2. Särskilt verksamhetsstöd för vissa utbildningar i gymnasieskolan och anslagsbeloppet under Bidrag till utrustning för gymnasieskolan (mom. 9 och 10)

Under förutsättning av bifall till reservationerna 32 och 35 i utbildningsutskottets betänkande 1985/86:16

Larz Johansson (c) och Jan Hyttring (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 5 börjar "I sitt" och slutar "180 800 000 kr." bort ha följande lydelse:

Utskottet anser att motionärernas förslag om överföring till utrustningsanslaget av ifrågavarande medel bör genomföras redan fr. o. m. budgetåret 1986/87. Med hänvisning härtill och till utskottets övriga ställningstaganden i det föregående föreslår utskottet att riksdagen med bifall till motion 1985/86:Ub813 yrkande 15 i denna del för budgetåret 1986/87 anvisar 182 480 000 kr. under förevarande anslag.

dels att utskottets hemställan under 9 och 10 bort ha följande lydelse:

9. beträffande *särskilt verksamhetsstöd för vissa utbildningar i gymnasieskolan*

att riksdagen med bifall till motion 1985/86:Ub813 yrkande 15 i denna del och med anledning av proposition 1985/86:100 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet har anfört,

10. beträffande *anslagsbeloppet*

att riksdagen till *Bidrag till utrustning för gymnasieskolan m. m.* med bifall till motion 1985/86:Ub813 yrkande 15 i denna del och med anledning av proposition 1985/86:100 för budgetåret 1986/87 anvisar ett reservationsanslag av 182 480 000 kr.

gotab Stockholm 1986 10733